

Verslag Workshop 3 – Rechtvaardige verdeling mondiale gebruiksruijnte (door: Nick Meynen)

Moderator: Jan Juffermans

Inleider 1: Marc Bontemps (Ecolife, Leuven, BE)

Inleider 2: Jan van de Venis (JustLaw, Stand Up For Your Rights, NL)

Jan Juffermans

Jan gaf een korte inleiding over het Living Planet Report 2008 , en de oorzaken en gevolgen van de huidige 'overshoot'. Daarmee uitkomend bij de noodzaak van een rechtvaardige verdeling van de mondiale gebruiksruijnte. Maar hoe? Uit zijn inleiding kwamen ook drie conclusies/stellingen naar voren die werden meegenomen naar de stemming aan het eind.:

1. “Gezien de mondiale situatie van *overshoot*, is een rechtvaardige verdeling van de nog resterende gebruiksruijnte een urgente kwestie van mensenrechten geworden.”
2. “Debat over en beleid voor de beperking van de mondiale bevolking is even noodzakelijk als maatregelen om onze voetafdruk te verkleinen.”
3. “Een rechtvaardige verdeling van de mondiale gebruiksruijnte, zoals bijv. met Klimaatdukaten of met Terra's, dient spoedig nader uitgewerkt, getest en ingevoerd te worden.”

(De begeleidende presentatie vindt u [hier](#) als pdf bestand).

Marc Bontemps

Ecolife houdt zich bezig met gedragsveranderingen. Ecologische voetafdruk-berekening en campagnes rond klimaat behoren tot de kerntaken, vaak in samenwerking met WWF. Marc heeft het in deze presentatie over 3 punten:

- 1) Geld en overheid spelen een rol.

Marc geeft het voorbeeld van zijn loodgieter die sinds enkele maanden een knik ziet naar meer energie- zuinig wonen. Deze ontstond gewoon door hogere prijzen. Volgens mensen als hem zijn er zelfs geen subsidies voor warmwater-zonnepanelen meer nodig, die prijzen zullen toch dalen. Marc wil daarmee aantonen dat verandering plots snel kan gaan, in klikmomenten.

2) Ecologisch voetafdruk.

In 1986 was nog net een jaar nodig om alle grondstoffen op te gebruiken, nu hebben we in september ons duurzaam niveau al overschreden. Duitsland in mei en in België is de voetafdruk nog 20 procent groter. Toch is er ook een andere trend. Sinds begin jaren 90 is er in Duitsland een besef van de voetafdruk. Heeft met veel te maken, maar vooral met het overheidsbeleid. Stimulans aan burgers en bedrijven om daar rond attent te zijn. Over de methodologie wordt nog gediscussieerd en ook over het BNP kun je jaren leuteren maar dat is niet het echte punt. Wat nu ontbreekt zijn instrumenten die maken dat we die berekening alsmat beter kunnen maken. Ze ontbreken omdat ze niet verzameld worden door onze statistische instituten. Het is dan ook essentieel dat dit wel gebeurt. Net dezer dagen is er binnen Eurostat een discussie aan de gang om bij het verzamelen van gegevens wat parameters in te brengen die het wel zullen mogelijk maken de Ecologische voetafdruk te berekenen. Zal zeer binnenkort beslist worden. EU-commissie is voor, Barosso ook. Best iets voor de EU verkiezingen.

3) Mondiaal karakter.

China, India. Wegwerpstoffen worden vaak daar gemaakt. Stel dat China een klik maakt in zijn denken en beslist om die producten om te schakelen naar fabrieken die duurzame producten maken, dan is er win-win-situatie voor iedereen. Voor China hogere meerwaarde en winst voor de planeet. Hoe stimuleren? Substantiële taxaties van onduurzame producten maar ook belonen van duurzame producten. We moet de financiële stromen van de overheid herdenken.

Twee stellingen van Marc:

1) Om de ecologische voetafdruk tot een volwaardig instrument te ontwikkelen is het onontbeerlijk dat Eurostat gerichte gegevens verzamelt en verwerkt.

2) De heroriëntering van de overheidsuitgaven in het licht van de kredietcrisis aangrijpen voor fiscale herverdeling in duurzaam perspectief. O.a. substantieel zwaardere lasten leggen op niet duurzame producten en het belonen van duurzame producten

Na de presentatie volgde een korte ronden vragen en opmerkingen

Vraag: Bevat de ecologische voetafdruk ook het verlies aan leefruimte?

A Ja. Er zijn al heel wat ecologische waardemeters maar die hebben zo weinig nut.

Vraag: Wat gaan we er daarna mee doen?

A Doordat je daarna jaar na jaar die ecologische parameter kunt gaan toetsen heb je een maatstaf om mee te werken, net zoals regeringen nu ook op het BNP worden afgerekend.

Vraag: Op welk niveau wordt die voetafdruk gemeten?

A Land, bedrijf, ... Het wordt nu al op landenniveau gedaan. Wat nog ontbreekt zijn een paar cijfers om dat helemaal goed te doen.

Vraag: Wat Eurostat nu doet is dat uitvoering van het verdrag van Aarhus? (dat toegang tot informatie en inspraak rond milieubweleid regelt, red.)

A Nee, het is na onze consultaties gekomen. Wat nu op Eurostat besproken wordt komt voort uit wat begonnen is op "Beyond GDP" in november 2007 in Brussel. Aarhus gaat over inzage van burgers in milieuinfo.

Vraag: Eurostat kan toch de mondiale herverdeling niet meten?

A Een van de meest essentiële elementen van de voetafdruk is dat de mondiale dimensie er in zit. Bijvoorbeeld vlees: er wordt gekeken naar de land- en water-hoeveelheid in Brazilië die nodig is om een stuk vlees dat hier gegeten wordt te maken. De mondiale dimensie zit dus ingebakken in het concept.

Jan van de Venis

Jurist / JustLaw / Stand Up For Your Rights: brug tussen groene groepen en mensenrechten

Mensenrechtenbenadering

- + 1945 verklaring van de mensenrechten
- + meest fundamentele waarden: leven, voedsel, eigendom, werk, opleiding...
- + sinds jaren 70; ook milieu, water en aarde ...
- + Duurzame Ontwikkeling
- + MDGs

1948 mensenrechten

1966 civiele en politieke rechten

1966 economisch-sociale en culturele rechten

1979 vrouwen

1989 kinderen

recent: mensenrechten en bedrijfsleven. Vooral in VS en VK, begint pas hier.

Verplichtingen van staat naar burger

RESPECT – PROTECT - FULFILL

Stellingen:

Algemeen:

Mensenrechtelijke benadering rechtvaardige gebruiksruimte en natuur en milieu bescherming.

Universeel en internationaal bindend verklaren van mensenrechten op strafrechtelijk en civielrechtelijk gebied.

Concreet:

- 1) Van fossiel naar hernieuwbaar middels het recht door juridische basis voor echte

kostprijs, precautionary principle. Consuminderen aantrekkelijk maken, stimuleren onderzoek en invoer duurzame middelen.

2)Eerlijke duurzame handel en producten ook juridisch pushen. Lokaal produceren.

3)Bevolkingsgroei niet bij wet afremmen.

Na de presentatie volgde een korte ronde vragen en opmerkingen.

Vraag: Ontbreekt er nog veel wetgeving?

A de meeste zaken ontbreken nog. De brug naar de gebruiksruimte. Maar er is vooruitgang. In Nederland heeft Milieudefensie Shell gedagvaard voor misstanden die plaats vinden in Nigeria.

Vraag: Mensenrechten: wringt het recht op eigendom niet met gebruiksruimte?

A Ja dat wringt, eigendom is een heel sterk recht en dat houdt de ontwikkeling van andere rechten tegen.

Vraag: Waarom niet mensen verplichten duurzaam inkopen?

A De overheid is zo groot dat als die ineens overschakelt de mensen zullen moeten volgen. Hun marktaandeel kan de omslag maken.

Vraag: Kun je niet wel een echte kostprijs aanrekenen maar toch niet belasten?

A Bij steenkool werden eens alle kosten berekend. Milieuschade, ongelukken, roetvervuiling, ..., je kunt dit doorrekenen aan de klant. Maar: het zal globaal moeten worden opgenomen. Standaarden voor toerekening prijs kool, olie, ...

Vraag: is dat een indirecte belasting?

A ja, een soort heffing .

Opmerking Bert Vink: Naar beleidinstrumentarium om met die getallen van de voetafdruk ook iets te doen.

Alle producten die we kopen en diensten die we afnemen niet alleen in geld betalen maar ook in ecologische voetafdruk betalen. Naast een prijs in euro ook een prijs in voetafdruk.

Als je 18 bent krijg je een zekere hoeveelheid terra's. Die is gelijk aan het eerlijke aarde aandeel. Je hebt dus een budget eerlijke aarde aandeel.

Reactie van Marc:

Het debat is niet statisch en door cijfers te hebben geef je munitie aan het debat. Aan Jan: welk maatschappelijk draagvlak is er daar voor. (mensenrechten)? Antwoord: Die is nog klein, maar er zijn heel wat bevlogen mensen die er zich achter zetten. Ik merk ook een groene klik die er dan vooral is bij gewezen presidenten (geweten gaat spreken).

Publiek:

Op EU niveau zijn er ook processen gaande om meer toegang tot natuurlijke hulpbronnen

buiten de EU te krijgen. Regionale consumptie en productie wordt daarbij vergeten. Gebruik importheffingen en eerlijke prijzen.

Graag ook ecologisch voetafdruk gender-specifiek maken. Ook vrouwenrechten in relatie tot bevolkingsgroei promoten. Gebeurt al in Zweden.

Zwitserland gebruikt voetafdruk nu al officieel.

Terra's: sommigen vinden dat dit niet verhandelbaar zouden moeten zijn, anderen wel.

Vraag: Welke organisaties hebben belang bij het implementeren van al dit?

A: Verklaring van Tilburg ging naar Europese adviescommissie. Het machtsverhaal komt volgend jaar in Tilburg aan bod.

Opmerking: ecologische voetafdruk gebruiken om het beleid te evalueren. Hier ontbreekt toch een stelling in verband met het recht op ontwikkeling voor mensen in het zuiden. Hun afdruk zou nog mogen toenemen maar daar zie ik hier geen stelling over.

Alleen externe kosten internaliseren is niet genoeg omdat de rijke mensen nog altijd meer zullen kunnen consumeren. We hebben incrementele prijsverhoging nodig.

STEMMING over de STELLINGEN:

Stellingen van Jan van de Venis:

1) Mensenrechtelijke benadering rechtvaardige gebruiksruijnte en natuur en milieu bescherming.

4 onthoudingen
1 tegen

2) Universeel en internationaal bindend verklaren van mensenrechten op strafrechtelijk en civielrechtelijk gebied.

7 onthoudingen
5 tegen

3) Van fossiel naar hernieuwbaar middels het recht door juridische basis voor echte kostprijs, precautionary principle. Consuminderen aantrekkelijk maken, stimuleren onderzoek en invoer duurzame middelen.

0 tegen
6 onthoudingen

4) Eerlijke duurzame handel en producten ook juridisch pushen. Lokaal produceren.

3tegen
9 onthoudingen

5) Bevolkingsgroei die hoeven we niet actief af te remmen per wet

16 tegen
2 onthouden

Stellingen van Marc

Om de ecologische voetafdruk tot een volwaardig instrument te ontwikkelen is het onontbeerlijk dat Eurostat gerichte gegevens verzamelt en verwerkt.

0 tegen
3 onthoudingen

De heroriëntering van de overheiduitgaven in het licht van de kredietcrisis aangrijpen voor fiscale herverdeling in duurzaam perspectief. Onder andere substantieel zwaardere lasten leggen op niet duurzame producten en het belonen van duurzame producten

0 tegen
1 onthoudingen

De overige stellingen

Gezien de mondiale situatie van overshoot, is een rechtvaardige verdeling van de nog resterende gebruiksruimte een urgente kwestie van mensenrechten geworden.

0 tegen
7 onthouden

Een systeem zoals Dukaten of terra's dient dringend uitgewerkt te worden, getest en ingevoerd

15 tegen
14 onthouden

Debat over en beleid voeren voor beperking van de wereldbevolking

8 tegen
11 onthouden

(De onderstreepte stellingen werden na overleg overgemaakt aan het einddebat.)